

DOBRÁŠKOLA

INŠPIRÁCIA PRE UČITEĽOV, KTORÍ CHCÚ BYŤ LEPŠÍ

- › Mladých treba viesť k sebavedomiu (rozhovor s M. Horváthom)
- › Deň v škole s Učiteľom Slovenska za rok 2019
- › Osobnostný kredit učiteľa a výsledky žiakov
- › Videokonferencie v školských podmienkach
- › Keď sa žiaci neučia, treba zmeniť školy

*Trápi nás, kým sa stanú naše deti v budúcnosti,
a pritom zabúdame, že ony už sú niekým aj dnes.*

Stacia Tausher

Americké impresie

Pred pár hodinami som sa vrátil z týždenného pobytu v Chicagu. Keďže sa celý život zaoberám vzdelávaním, nedokážem sa od tejto svojej „srdcovej“ témy nikde odpútať a všetko, čo na cestách vidím a zažívam, posudzujem aj optikou pedagóga alebo rodiča. Aj v Chicagu som z tohto pohľadu mal o čom premýšľať.

V prvej, nepracovnej časti pobytu sme navštívili viacero múzeí a galérií. Všade sme stretávali skupinky žiakov s učiteľmi alebo lektormi z dotyčnej inštitúcie. Žiaci mali vždy v rukách písacie podložky a perá, sledovali exponáty, počúvali rozprávanie učiteľa či lektora a robili si poznámky do pracovných listov. Bolo zrejmé, že vyučovanie mimo školy v podobných inštitúciách je tu bežnou a častou súčasťou vzdelávania. Iste k tomu prispieva aj to, že múzeá a galérie sú úžasne vybavené a najmä zaujímavé koncipované. Návštevníci sa tu v sprievodných textoch nestretávajú s nezrozumiteľným a nudným akademizmom, ktorý tak dobre poznáme z našich inštitúcií. Všetky popisky sú jednoduché, zrozumiteľné a veľmi zaujímavé.

V uliciach sme stretávali žlté školské autobusy, ktoré našinec pozná z amerických filmov. Opäť mi raz pripomenuli, že milióny detí na celom svete využívajú tento dopravný prostriedok na cestu do školy a z nej, a to bez akejkoľvek duševnej ujmy. To iba u nás máme malé školy pár kilometrov od seba a nedokážeme žiadnu z nich zrušiť, pretože rodičia sa búrili pri predstave, že by ich dieťa muselo dochádzať do školy autobusom.

Je všeobecne známe, že americká spoločnosť je veľmi multikultúrna a do veľkej miery inkluzívna. V každej skupinke žiakov, ktorú sme stretli, boli zastúpené rozličné kultúry a farby pleti. Každá budova mala výťahy, prístupové rampy či osobitné vchody pre telesne postihnutých. Človeku je až nepochopiteľné, ako u nás dokážeme donekonečna diskutovať a filozofovať o veciach, ktoré sú inde každodennou samozrejmosťou.

Spojené štáty majú, samozrejme, aj svoje veľké problémy a ja určite nepatrím k tým, ktorí ich bagatelizujú. Do očí nám bili veľké počty detí trpiacich silnou obezitou. A situácia je o to horšia, že mnohé z nich nemajú dostatočné zdravotné poistenie, ba čo viac, vyše 80 miliónov Američanov údajne nemá žiadne zdravotné poistenie.

A zhodou okolností práve počas nášho pobytu v Chicagu vstúpilo 32 000 tamojších učiteľov verejných základných a stredných škôl do ostrého štrajku kvôli nízkym mzdám. Nič nie je čierno-biele. ■

Vladimír BURJAN

OBSAH

02 Editoriál

Vladimír BURJAN
Americké impresie

03 Čo sa deje u nás a vo svete

Informácie a zaujímavosti zo slovenského a zahraničného školstva

04

Katarína JÁNOŠÍKOVÁ
„Radar na mňa! Kto ešte nemá signál?“

05 Jednohubky

Krátke postrehy Vladimíra Burjana k dňaniu vo sveta vzdelávania

06 Rozhovor

Denisa GDOVINOVÁ
Mladých treba viesť k sebavedomiu (rozhovor s Michalom Horváthom)

10 Vedecky overené

Viera LUTEROVÁ
Osobnostný kredit učiteľa a výsledky žiakov

12 Čo sme písali pred 10 rokmi

Vladimír BURJAN
Keď sa žiaci neučia, treba zmeniť školy

14 Inšpirácia od učiteľov

Jozef ŠUJAK
Videokonferencia v školských podmienkach

15 Recenzia

Marián KIČINKO
O plači, ktorý nikto nepočuje

16 Z atmosféry starých škôl

Zuzana KUNŠTEKOVÁ
Z pamätí začínajúceho učiteľa II.

17 Otázky pre špekulantov

Vladimír BURJAN
Zaujímavé otázky pre hlbavých žiakov

18 Vieme o všetkom

Správy o zaujímavých aktivitách pre školy, učiteľov a žiakov

19 Právna poradňa

Užitočné právne rady pre riaditeľov škôl a učiteľov

20 Na ceste

Barbora BABICOVÁ
Bratislava nie je škaredé mesto

22 Odpovede pre špekulantov

Vladimír BURJAN
Odpovede na otázky zo strany 17

23 Múdre slová

Tentoraz na tému *strach*

MAJÚ BYŤ UČITELIA PEDAGÓGMÍ ALEBO ODBORNÍKMI?

V máji bola u našich českých susedov schválená novela zákona o pedagogických zamestnancoch, ktorá umožňuje vyučovať nepedagógom na druhých stupňoch základných škôl a na stredných školách v rozmedzí troch rokov, počas ktorých si musia „pedagogické minimum“ doplniť. Táto novinka rozvírila debaty ohľadom profesionality a profesionalizácia učiteľského povolania. Vlna kritiky zo strany odborov, pedagogických fakúlt i verejnosti je do určitej miery oprávnená: učitelia by vo fungujúcom systéme mali nastupovať do profesie s už nadobudnutými znalosťami pedagogiky a praxou doplnenou o spätnú väzbu a reflexiu. Tieto debaty sú však márne: novela je len nevyhnutnou reakciou na kritický problém nedostatku pedagógov a starnúcich učiteľských zborov v regionálnom školstve. V jadre diskusie ale drieme hlbšia téma na zamyslenie: mali by byť učitelia primárne pedagógovia alebo odborníci?

Viac o tejto zaujímavej dileme si môžete prečítať v [článku českého online časopisu Perpetuum](#). ■

ČESKÍ STREDOŠKOLÁCI SA HLÁSIA O SLOVO

Česká stredoškolská únia (ČSU) spustila kampaň „*Hlásime sa o slovo!*“ České stredné školstvo má podľa stredoškolákov niekoľko zásadných problémov, ktoré ich trápia. Až tretina českých stredoškolákov, najviac z krajín OECD, nerada chodí do školy, a 50 % stredoškolákov vyjadruje nespokojnosť s obsahom výučby. Na základe týchto skutočností prichádzajú s apelom na dve témy: zrušenie povinnej maturity z matematiky, spoločne so skvalitnením jej výučby, a pevnejšie ukotvenie žiackych samospráv v zákone.

Primárnym argumentom stredoškolákov je, že zavedenie povinnej maturity z matematiky nepovedie k zlepšeniu výučby, ale prinesie nezvratné škody. „*Myslieť si, že keď budeme žiakov viac bičovať, naučia sa matematiku lepšie, je postavené hore nohami. Jediné, k čomu povinná maturita z matematiky povedie, je zamedzenie možnosti ďalej sa vzdelávať tým, ktorí nemali šťastie na motivovaného učiteľa, ktorý by dokázal žiakov doviesť k skutočnému porozumeniu matematike,*“ hovorí predseda ČSU Viktor René Schilke. Väčšia demokratizácia škôl cez lepšie ukotvenie žiackych samospráv v školskom zákone je druhá téma, ktorej sa stredoškolská únia venuje dlhodobo už od svojho založenia. Zmena v tejto oblasti môže podľa Schilkeho naopak pomôcť k väčšej participácii na chode školy, vďaka čomu môžu stredoškoláci zažiť väčší pocit spolupatričnosti so školským prostredím. To podľa neho podmieňuje motiváciu žiakov k výučbe a kvalitné vzťahy s učiteľmi, ktoré sú dôležité pre rastúce výsledky vo vzdelávaní. „*Chceme, aby nás škola bavila, chceme do nej chodiť radi, a predovšetkým sa v nej chceme učiť. Hlásime sa preto o slovo, chceme viesť dialóg s politikmi o tom, čo môže atmosféru na stredných školách a podmienky pre kvalitnú výučbu ešte zhoršiť, a čím ju naopak môžeme zlepšiť. Naše argumenty sú navyše podložené dátami rovnako ako konzultáciami s odborníkmi. Je teda najvyšší čas, aby sme boli vypočutí,*“ dopĺňa Viktor René Schilke. ■

Domáce správy vyberáme z newslettera kampane **Chceme vedieť viac o budúcnosti vzdelávania na Slovensku**, ktorej organizátorom je **Nové školstvo**. Viac o aktuálnom dianí v rezorte školstva nájdete na [chcemevedietviac.sk](#). Zahraničné správy vyberáme z **Magazínu Perpetuum**, ktorého vydavateľom je [www.scio.cz](#). Ďalšie zaujímavé informácie o dianí vo svete vzdelávania nájdete na [perpetuum.cz](#).

Radar na mňa! Kto ešte nemá signál?

Ako vyzerá deň v škole s Učiteľom Slovenska – Petrom Pallom?

► Katarína JÁNOŠÍKOVÁ

Stojím pred dverami druhákov na Základnej škole Rudolfa Dilonga v Trstenej. Ich učiteľ Peter Pallo je už v triede. Poveril ma bojovou úlohou. V ruke mám obálku a v nej kus salámy. Mám zaklopať na dvere a povedať žiakom, že tento balík im posielajú rodičia Janka Hraška.

Je to súčasť hry. Druháci minulú hodinu zistili, že Janko Hraško nepozná písmeno „a“. Preto si myslel, že rodičia mu posielajú slamu, hoci to bola saláma.

Druháci práve začínajú vyučovanie. Peter Pallo si sadá do kresla v zadu v triede a deti ho obstupujú. Žiadne povinné sedenie v lavici. „Radary na mňa!“ učiteľ si robí v triede poriadok. „Kto ešte nemá signál?“

Vraciame sa k obálke od Hraškovcov. Ak chcú žiaci Janka Hraška písmeno „a“ naučiť, musia ho najprv nájsť. „Ako nájdeme Janka Hraška?“ Banálna otázka. „Pán učiteľ, môžeme ho nájsť pomocou QR kódu!“ „Pán učiteľ, kúpime hrach a tam bude!“ Zaznievajú pomerne užitočné a inovatívne nápady. Ukázalo sa ale, že s hľadaním Janka Hraška deťom pomôžu jeho rodičia. V obálke poslali úlohu, ktorá ich dovedie na správnu adresu. Zisťovať ju budú v štyroch tímoch. „Nie je to súťaž, je to spolupráca. Keď budete vyfarbovať spoločne, pôjde vám to rýchlejšie,“ upozorňuje žiakov Peter Pallo a preskupuje niektorých jednotlivcov z tímu do tímu. Neskôr mi vysvetľuje, ktorý žiak má s čím problém, preto ho zaradil inde, aby sa vzájomne ťahali.

Zadanie čítajú nahlas. Každý niekoľko viet. Hádžu sa na koberec a na kolenách rátajú príklady v hlavolame, aby vedeli, ako správne vyfarbiť obrázok, ktorý im ukáže ďalšiu indíciu.

Najprv animátor, potom učiteľ

Máme čas obzrieť sa po triede. Všade sú funkčné hračky, ďalekohľad, klávesy a veľké nákresy domov. „Na týchto domoch sa deti učia hospodáriť. Za niektoré úlohy dostávajú hviezdčky ako kredit, za ktorý nakupujú vybavenie domu. Môžu si kúpiť vaňu, sedačku, telku či x-box. Postupne ich učím, že ak má niekto x-box, ale nemá sa kde umyť, bude sa mu v dome žiť ťažko a nemôže nás ani pozvať na návštevu,“ ukazuje učiteľ.

S deťmi začal pracovať, už keď mal 14 rokov ako animátor. Teraz so žiakmi nacvičuje divadlo, točí filmy, učí ich tancovať a organizuje spevácku súťaž aj súťaž v programovaní. Na spevácku súťaž *DilongStar* chodia dokonca žiaci z Česka, Poľska aj Maďarska.

S filmami sú žiaci úspešní v súťaži *Slovenský detský Oskar*. V roku 2013 získali Oskarov rovno troch za film *Každý sme iný*, ktorý venovali rómskej problematike. „Na Orave nie je

vďaka Rómom, deti s nimi nemajú skúsenosti. Film sme preto točili v osade, kde videli, ako naozaj žijú a stratili predsudky. Točili sme filmy aj o ekologických stopách alebo o vzťahu s mamou.“

Technika je užitočná, ale musí mať hranice

Žiaci začínajú vybiehať z triedy. Hlavoľam ich dovedol k tomu, aby si zapli tablety a v online zošitoch našli ďalšie inštrukcie. Úlohy pripravuje Peter po večeroch. „Až keď rodina zaspí, to je moja zásada.“ Jeho žena je tiež učiteľka a funguje podobne. Keď nastupovali do školy ich deti – dvojčatá, plán bol jasný: „Budem ich učiť ja.“

V škole mu vlastné deti vykali. Písomky opravoval tak, že si zakrýval mená žiakov. „Fungovalo to tak od prvého dňa a nikdy sa nestalo, že by ma v škole oslovili – oci,“ spomína Peter spätne. „Po škole nastúpili do auta a ja som sa ich pýtal, ako bolo na vyučovaní. Dvojčky mi rozprávali, čo s nimi robil pán učiteľ. Často som sa od nich dozvedel, že aktivita, o ktorej som si myslel, že bola pútavá a zábavná, bola v skutočnosti nudná a vôbec sa nenaučili to, čo som tým sledoval.“

Bola to perfektná spätná väzba.“

„Radar na mňa!“ zahlási opäť Peter a druháci sa zbiehajú v triede do lavíc. Musia vyplniť ešte pravopisné cvičenie, aby získali posledné informácie, čo ďalej na ceste za Jankom Hraškom. Cvičenie svieti na interaktívnej tabuli. Druháci dopĺňajú písmená a v tabletoch sa im cvičenie synchronizuje s tým, ako ho vyplňajú na tabuli. Peter takto zapája do vyučovania aj deti, ktoré sú doma choré. Na tablete môžu hodinu sledo-

„V škole mu vlastné deti vykali.“

Článok bol pôvodne uverejnený na portáli ciernalabut.sk

vať online aj z postele.

Peter sa snaží využiť techniku a tablety pri každej aktivite. Musí to však mať hranice, aby deti nepozerali na monitory stále. Tablety zavádza aj preto, aby mali malí školáci zručnosti v tejto oblasti automaticky zvládnuté. Napokon v dnešnej dobe to je neoddeliteľná súčasť dennodenných činností. Okrem iného to deťom spestruje výučbu a zefektívňuje aj ich pracovné tempo na hodinách. „Učiť s takýmto projektovým nasadením nie je reálne každý deň. Stojí to veľa úsilia a deti by boli premotivované a nerozpoznali by, aké výhody môže takéto zábavné učenie prinášať. Preto sa v triede stretávame aj s bežným vyučovaním.“

Do vyhne za Jankom Hraškom

Z radu vyriešených úloh napokon žiaci zistili, že majú ísť do vyhne za kováčom. A to môže byť problém. „Čo je vyhňa?“ pýta sa učiteľ. „Že sa niečomu vyhneme,“ skúša jeden zo žiakov. „Mesto Vyhňa,“ druhý typ tiež nebol správny. Aby druháci pochopili, čo je vyhňa a ako pracoval kováč, púšťa im Peter na tabuli video. Za posledné dve hodiny si druháci precvičili čítanie, rátanie príkladov, logické myslenie pri riešení hlavola- mu, naučili sa, čo je vyhňa a čo znamenalo byť kováčom. Ide sa ďalej. Na svojich tabletoch sa dopracovali k presnej adrese v Trstenej, na ktorej by mali nájsť starú vyhňu a v nej aj Janka Hraška, pre ktorého majú salámu od rodičov. „Prečítajte mi pres-

nú adresu,“ zadáva učiteľ. Prvé dievča začína čítať: „Microsoft...“ Ďalší číta číslce súradníc, ktoré sa pri adrese v tablete uvádzajú tiež.

Úkon, ktorý dospelí ľudia robia aj niekoľkokrát za deň. Zadať adresu do GPS. V druhej triede sa deti práve naučili niečo, čo im bude raz denne- denne uľahčovať životy a čo sa im môže zísť, ak sa aj v tomto veku niekde stratia.

Pred nami je asi osemminútová prechádzka po Trstenej k starej vyhni. Vonku mrholí, ale decká si obliekajú bundy, nraňujú kapucne a vyrážajú na cestu. „Trochu dažďa im neuškodí.“ Vedie vždy ten, kto má v rukách tablet a nasleduje modrú šípku na mape. Tablet chce mať každý, takže sa musí vytvoriť disciplinovaný rad.

Nakoniec sme dorazili k vyhni. Janko Hraško tam ale nebol. „Janko Hraško išiel pracovať na pole tak, ako to je aj v rozprávke. Ďakuje vám, že ste ho naučili písmenko „a“ a má pre vás ešte jednu úlohu. Keďže on existuje iba v rozprávke, chcel by byť aj v skutočnom živote a potešil by sa, keby ste ho vyrobili. Z hrášku.“ Druháci túto hru prijali. Jankovi Hraškovi nechali za oknom salámu a vo vyhni si každý ešte vyskúšal tlčiť kováčskym kladivom. Popri slovenčine, matematike, logike či geografii, sa naučili aj niečo z histórie a mali trochu telesnej.

Po návrate do triedy sa ozve harmonika. Učiteľ Peter Pallo začína spievať, druháci sa pridávajú. „Choreografia na zahriatie po upršanей prechádzke,“ žmurká na mňa. ■

► MY SME SÚKROMNÁ ŠKOLA!

Riaditeľka istej súkromnej základnej školy – aprobáciou slovenčinárka – išla suplovať slovenčinu do piateho ročníka. Keďže v triede neučí, chcela na začiatku hodiny zistiť, čo už žiaci vedia. Opýtala sa, či by niekto vedel vymenovať všetky slovné druhy. Na to sa postavila jedna žiačka a rozhorčene hovorí: „Ale my sme tu súkromná škola!“ Chcela tým možno povedať, že na súkromnú školu podobné „teórie“ a „vymenováčky“ nepatria. Patria? Ako na to žiačka prišla? Ako by ste reagovali v podobnej situácii?

► PONIŽOVANÍ ŽIACI

MESA10 nedávno prezentovala prvé výsledky projektu *To dá rozum* – trojročného mapovania stavu slovenského školstva. Bola to dvoj denná spíška smutných čísel. Jedno za všetky: vo veľkom prieskume uviedlo 74 % stredoškôľakov, že zažili situáciu, kedy učiteľ ponižoval žiaka pred spolužiakmi. Možno sa to deje aj preto, že učiteľ si nedostatočne uvedomujú, aké rôzne formy komunikácie sú žiakmi vnímané ako ponižovanie. Čo všetko by ste považovali za ponižovanie zo strany učiteľa vy, keby ste boli žiakmi?

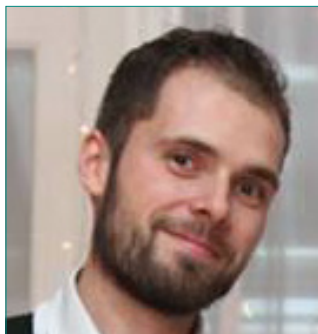
► KOLKO MÁME ELÍTY?

V Česku sa uskutočnil zaujímavý sociologický prieskum. Okrem iného z neho vyplynulo, že iba 1 % českej spoločnosti (t. j. asi 100 000 ľudí) tvoria elity. Tie boli v prieskume definované ako ľudia, ktorí majú ekonomický kapitál (istý majetok a dostatočný príjem), ale zároveň aj sociálny kapitál (kontakty a väzby v spoločnosti), kultúrny kapitál (kultúrne návyky) a ľudský kapitál (schopnosť dohovoriť sa cudzími jazykmi a pracovať s počítačom). Ak by rovnaké percento tvorili elity aj na Slovensku, bolo by to zhruba 50 000 ľudí. Pre porovnanie: obdobný prieskum vo Veľkej Británii ukázal, že tam tvoria takto definované elity asi 6 % zo 66-miliónovej populácie, teda cca 4 milióny ľudí. Je ich teda 80-krát viac ako u nás. Dôsledky pre spoločnosť a pre vzdelávací systém sú enormné. ■

Foto: archív Petra Palla

Mladých treba viesť k sebavedomiu

► Vyštudoval marketingovú komunikáciu na UK v Bratislave, no z marketingového sveta odišiel. Vďaka Saleziánom Dona Bosca a Domke – združeniu saleziánskej mládeže mohol pracovať s mladými. Aj preto sa rozhodol splniť si svoj sen, ktorý v ňom pomaly dozrieval – pomôcť mladým ľuďom ako kariérny po-

radca a mentor. Zavialo ho to na jeho bývalú školu – Strednú odbornú školu na Farského ulici v Bratislave, kde donedávna učil. **Michal Horváth** je tiež absolventom Komenského inštitútu. O tom, ako sa mu darilo a prečo prestal učiť, sa s ním pre Denník N rozprávala Denisa Gdovinová.

► Boli ste špecifický typ učiteľa.

Nie som vyštudovaný pedagóg. Pracoval som v marketingovom biznise, v PR agentúre. Dlhodobo však pracujem s mladými ľuďmi, od štrnástich rokov. Už som však nevidel zmysel v mojej predošlej práci, preto som sa pred niekoľkými rokmi rozhodol, že chcem robiť niečo zmysluplné a pôjdem do školstva. Nerozmýšľal som vtedy nad tým, že si raz založím rodinu, a neprekážalo mi, že môj plat klesne o dve tretiny. Začínal som ako nepedagogický zamestnanec, pretože som podľa tabuliek nemal adekvátne vzdelanie, ktoré si ešte stále dorábam.

► Kvôli platu ste sa rozhodli zo školstva odísť.

Najprv sme sa manželkou dohodli, že vydržím ešte štyri roky. Som triedny učiteľ a veľmi som chcel svojich študentov vidieť pri maturite. Žiaľ, čísla nepustia. Nemôžem si dovoliť ohroziť svoju rodinu. A nemôžem si dovoliť žiadať od svojej ženy, aby išla hneď do práce, keď príde dieťa. Pretože momentálne moja žena zarába viac ako ja. Rozhodol som sa preto odísť už tento mesiac, aj keď to vôbec nebolo jednoduché rozhodnutie. Pravda je taká, že v Bratislave je život drahý. Pri všetkej úcte sa to nedá porovnať s regiónmi.

► Čo bola tá posledná kvapka, po ktorej ste sa rozhodli odísť?

Posledná kvapka bol byt. Predstavte si, že ste v byte, kde okolo vás sú len tie holé panely. Rozmýšľate o tom, koľko ste už doň dali peňazí a koľko ešte dáte. Aké sumy vám budú každý mesiac strhávať z účtu. Vtedy som si povedal, že sa to v budúcnosti nedá zvládnuť, najmä s dieťaťom. Učím žiakov o finančnej gramotnosti a zodpovednosti, ktorá je s peniazmi spojená. Ale keby som zostal v školstve, sám by som sa správal absolútne nezodpovedne. Nemôžem ohroziť svoju rodinu, len aby som si splnil svoj sen.

► Nerozmýšľali ste nad druhou prácou? Robia to tak mnohí učitelia v Bratislave.

Vyskúšal som si to minulý rok. Som aktívny človek, mám veľa projektov, na ktorých pracujem. Ale keďže som sa popritom snažil naplno venovať aj práci učiteľa, pripravoval som sa a vzdelával, na konci roka som bol vyžmý-

kaný ako citrón. Posledné týždne školského roka som už vôbec nevládal, mal som všetkého plné zuby. Nemal som čas na relax, s manželkou sme sa vtedy videli len večer. Dlhodobo by to nebolo udržateľné.

► Kam odchádzate?

Chcem ostať v školstve, ale snažil som sa nájsť niečo, čo by bolo v adekvátnom pomere cena a výkon. Uchádzam sa teraz o prácu v národnom projekte, ktorý vyhlasuje ministerstvo školstva a vedie ho Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie. Ide o pozíciu lektora, ktorý má na starosti vzdelávanie učiteľov, ktorí budú zavádzať kariérne poradenstvo na svojich školách.

► Ako na váš odchod zareagovali vaši žiaci?

Sú to tretiaci na strednej škole, bol som ich triedny učiteľ od prvého ročníka. Spočiatku to brali v poriadku, chápali ma. Doniesli sa mi však informácie, že niektorí to znášajú aj ťažšie a sú smutní. Vôbec nie je ľahké odísť, práve oni ma tam držali.

► Ako ste im to vysvetlili?

Pravdivo. Povedal som im, či si pamätajú, ako sme na ekonomike rozoberali, ako vyzerá úver. A že im teraz ponúkam svoj prípad, pretože presne tak to v reálnom živote chodí. Hovoril som im, že základom finančnej gramotnosti je, že nikdy nemôžeme dopustiť, aby sme si vzali viac záväzkov, ako si môžeme dovoliť. Na jednej strane výdavky, na druhej príjmy. Verím, že vďaka tomu to lepšie pochopili.

► Prečo ste v marketingovej práci už nevideli zmysel?

Tá práca ma bavila. Robil som aj pre Nadáciu otvorenej spoločnosti, mal som prsty aj v ich antihejterskej kampani. Časom ma to však prestalo vnútorne naplňovať. Popritom som sa angažoval u Saleziánov dona Bosca, tam som vyrastal. Mal som skupinu mladých, ktorým som sa aktívne venoval. Venoval som sa tiež animátorom, ktorí viedli vlastné skupiny. Poznal som potreby mladých ľudí a zdalo sa mi, že im rozumiem a viem im pomôcť. Vnímal som zvonku sťažnosti na školský systém, chcel som do toho vstúpiť a skúsiť niečo zmeniť.

Text pôvodne v neskrátenej podobe vyšiel v Denníku N, preberáme ho so súhlasom redakcie.

► Čo ste zvonka videli na školstve ako problém?

To, že sa deti dnes učia rovnako, ako som sa učil kedysi v škole ja. Videl som pritom na deťoch, že sa dokážu prekonať, keď za niečo preberú zodpovednosť. Jeden taký chlapec dostal na starosť usporiadať letný tábor pre chlapcov a na zodpovednosť ďalších 50 ľudí, pričom povedal, že on by také niečo nikdy nedokázal. Ale vy viete, že to dokáže, a dôverujete mu. Alebo si pamätám na chlapca, ktorý na gymnáziu dostával len štvorky. Pýtam sa ho: Stačia ti stoličky? Čo chceš v živote dosiahnuť? Bol ľahostajný, stačilo mu, že prejde, a nezaujímal ho, čo bude ďalej. A potom za vami jedného dňa príde a povie: Mišo, chcem ísť na medicínu. Bol iba tretia, no už si našťudoval tisíc otázok. Viete prečo? Chcel vynásť liek pre svojho chorého brata, ktorý už dnes nie je medzi nami. Keď to vtedy v ročníku zo štvorky vytiahol na jednotky, učiteľka mu povedala, že mu na vysvedčení nemôže dať jednotku. To som považoval za absurdné. Dnes ten chlapec končí na medicíne. Toto je len jeden z príbehov, poznám takto začínajúcich lekárov, učiteľov, dopravných inžinierov, automechanikov. Boli to chalani, ktorých zatracovali vlastné rodiny. Dnes má automechanik krásnu rodinu a vlastnými rukami si postavil dom. Pričom v čase puberty by zaňho nikto nedal ani päť korún. Som presvedčený, že s mladými ľuďmi treba pracovať.

► Mali ste pocit, že to, čo robíte u saleziánov, by sa malo robiť aj v škole?

Áno, mal som pocit, že tento model sa dá preklopiť aj do školstva. Veď aj ja som bol jeden z týchto chlapcov. Sám som bol tým chlapcom z ulice, ktorý vyrastal v prostredí feťákov a alkoholikov a vlastná rodina o ňom povedala, že nedokončí ani strednú školu. Pritom sa ten chlapec dostal z odbornej školy na vysokú.

► Prečo ste sa rozhodli, že pôjdete učiť na strednú odbornú školu v Petržalke?

Bola to moja bývalá stredná škola, moji kolegovia ma kedysi učili. Keď som odchádzal z PR agentúry, chcel som založiť nejaký vzdelávací projekt, ktorý by pomohol mladým lepšie sa presadiť na trhu práce. Chcel som sa venovať najmä „soft skills“, ktorým sa škola vôbec nevenuje, ale sú veľmi dôležité. Rozhodol som sa, že to skúsím rozbehnúť na mojej bývalej škole, a riaditeľovi sa táto myšlienka páčila. Chýbal mu zároveň učiteľ na predmet Cvičná firma, ponúkol mi teda na úvod čiastkový úväzok, aby som si to vyskúšal.

► Na aké „soft skills“ ste sa zamerali?

Snažil som sa na hodinách vytvoriť priestor na tímovú spoluprácu, prezentačné zručnosti, budovanie zdravého sebavedomia, zodpovednosť. Budovať pocit hodnoty, teda schopnosť pomenovať aspoň tri kvality, v ktorých je človek dobrý. To je predsa bežná otázka na pohovore, čo môžete našej firme ponúknuť.

► Mali s touto otázkou žiaci problém?

Veľký. Často som dostával otázku: Pán učiteľ, toto môžem

povedať? A to sa len chystal povedať vlastný názor na vec. Ale nečudujem sa, žiakov predsa nikto k vlastnému názoru ani nevyzýva. Väčšinou rozpráva učiteľ a žiak je zvyknutý pasívne počúvať. Dnes sú však už na zamestnancov iné požiadavky, na ktoré ich pasívnym vyučovaním škola nepripraví.

► Akých študentov ste na škole našli, keď ste prišli na hodinu?

Rôznych, aj ťažšie prípady. Keď mi kolegyňa opisovala žiakov, pristavili sme sa aj pri chlapcovi, ktorý bol vo veľmi ťažkej sociálnej situácii, žil iba s babkou. Kolegovia mi odporučili, aby som s ním nestrácal čas. Na hodinách si dal len cez hlavu kapucňu, slúchadlá, ľahol si na lavicu a nereagoval. Po nejakom čase sme si vytvorili vzťah a dnes o ňom vlastní spolužiaci hovoria: Ty vieš aj rozprávať? Keď prezentoval myšlienku svojho projektu, započul sa. Začal písať hip-hopové texty, stal sa z neho raper a natočil už aj videá. A to je chlapec, o ktorom hovorili, že nezmaturuje.

Väčšinou rozpráva učiteľ a žiak je zvyknutý pasívne počúvať. Dnes sú však už na zamestnancov iné požiadavky, na ktoré ich pasívnym vyučovaním škola nepripraví.

► Ako ste si našli k nemu cestu?

Pre mňa je zásadné, aby som nielen jemu, ale každému študentovi dal pocítiť, že mi na ňom záleží. Zaujíma ma, čo robí, v čom je dobrý, a pochváliť ho. Zároveň mu povedať, v čom sa musí zlepšiť. A byť trpezlivý, zmena sa neudeje hneď. Dôležité je aj vytvoriť priestor pre neformálne zážitky. Keď prídete ráno do práce, je bežné, že si ešte dáte kávu alebo raňajky s kolegami. Zaviedol som teda raňajky aj na hodine Cvičná firma v čase, keď sme mali hodinu hneď ráno. Aj vďaka tomu sa postupne búrali ľady.

► Aké projekty študenti prezentovali?

Počas maturity mali prezentovať svoj nápad na firmu, bola to ich praktická časť. Pripravil som si pre nich prevapenie, chcel som ich konfrontovať s realitou a s ľuďmi z praxe. Svoju praktickú časť maturity mali teda najprv prezentovať pred nimi. Zorganizoval som malú konferenciu, kde som pozval aj šéfkou jednej z najlepších digitálnych agentúr na Slovensku. Ľudia z praxe im tak dali spätnú väzbu. To je mimochodom ďalšia vec, na ktorú deti nie sú zvyknuté. Veľmi sa báli prezentovania, ale vyskúšali si to a dôležité bolo, že ľudia z praxe ocenili ich kvality. Potom aj vďaka tomu na maturite excelovali.

► Ako dopadol študent, ktorého ste spomínali?

Každý zo žiakov mal slovenský región, ktorý mal opísať

a zároveň aj spropagovať. On mal oravský región a dostal výbornú myšlienku. Vytvoriť akciu na Oravskom hrade - Noc Nosferata, kde by návštevníci lovili upírov v štýle laser game. Keď túto myšlienku povedal šéfke digitálnej agentúry, spýtala sa ho: Kedy to ideme spraviť? To je skvelý nápad! Keď to počul, nemohol tomu uveriť. Presvedčila ho však, že keby bola klientka, ide do toho. Mali sme tam dievčatá, ktoré mali taký strach prezentovať svoj projekt, že by ste ich ani autogénom nedostali zo stoličky. Pýtam sa, ako sa presadia na pohovore? Vo firme? Keď sa nenaucia v škole prekonať svoj strach?

► Chýba niečo študentom odborných škôl v porovnaní s gymnáziami?

Študenti odborných škôl nie sú v ničom odlišní, len sú možno viac zanedbávaní systémom. Majú rovnaký potenciál ako žiaci na iných školách. Je to len o tom, ako sa im učitelia venujú. U niektorých študentov bolo zrejme, že dokážu akcelerovať a prekonať aj žiakov z elitných škôl. Ved' dnes je najmä v Bratislave taký pretlak gymnázií, že sa tam dostane už aj štvorkár. Aj keď pre mňa tá známka nehovorí veľa, nie som zástanca číselného hodnotenia.

► Robili ste aj so svojimi žiakmi slovné hodnotenie?

Áno, aj keď vo finále muselo byť na konci vždy nejaké číslo. Ale bolo to časovo aj energeticky extrémne náročné. Musíte si pripraviť informácie o žiakovi, sledovať ho počas polroka a dávať mu spätnú väzbu. Pred klasifikačnou poradou som musel uzavrieť známky, no ešte predtým som si vyčlenil čas na to, aby som s každým študentom mohol stráviť pár minút. Povedal som mu, ako som vnímal jeho aktivitu, kde vidím jeho progres a kde zas rezervy, v ktorých sa môže zlepšiť. Chcel som počuť aj jeho hodnotenie na seba samého, ale aj na mňa, pretože aj ja potrebujem spätnú väzbu od nich. Z toho sme spravili nejaký záver, z ktorého vzišla známka. Vytvorili sme si kontrakt medzi učiteľom a žiakom.

► Čo v ňom bolo?

Boli tam zadefinované práva a povinnosti oboch strán. Často sú v škole pravidlá iba pre študentov, pričom učiteľ je autorita. Ja som stanovil povinnosti pre obe strany. Podľa toho som vytvoril bodovací systém. Žiaci získavali body za vypracovanie zadania, ktoré mali odovzdať do určitého dátumu. Napríklad 70 bodov. Ale ak ho neodovzdali do toho dátumu, za každý deň omeškania prišli o 10 bodov. Stávalo sa, že sa vyhovárali – zabudli, chýbali alebo dúfali, že na to učiteľ zabudne. Ale ukázal som im, že excelovská tabuľka nepustí. Keď si to odovzdal päť dní po termíne, prišiel si o 50 bodov. Niektorí sa museli dostať naozaj do mínusu, aby pochopili, že to nemyslím ako žart a nemusia sa dostať k maturite. Aj keď uzavriete zmluvu

s bankou, nezaujímajú ju, že ste zabudli na splátku. To je realita, ktorú by sme mali sprístupniť deťom aj v škole. Aby potom nedostali od života facku.

► Bolo pri vstupe do školského systému niečo, čo vás tam šokovalo?

Áno, že je to málo podnetné prostredie. Pričom učitelia aj deti by tu mali predovšetkým tvoriť. Sú však okliešteni mantinelmi, pravidlami, administratívou. Kolegovia sa ma pýtali, či som sa zbláznil – ved' jednou nohou som v base a druhou na psychiatrii. Ale nečudujem sa, z každej strany niečo hrozí, učitelia žijú v strachu a len vypĺňajú administratívu.

► Je pre učiteľa náročné popri byrokracii mať energiu ešte aj na to, aby priniesol do školy inovatívnu aktivitu alebo projekt?

Určite áno. Keď som prvé týždne učil osem hodín v kuse, od pol ôsmej do tretej bez prestávky, prišiel som do kabinetu a keď mi kolega chcel niečo povedať, iba som nastavil

ruku a povedal: Stop, daj mi chvíľu. Bol som vypnutý, v bdelej kóme. Keď v takom stave prídete domov, naozaj posledné, na čo myslíte, je, že chcete ísť do druhej práce. Ak chcete aspoň zlomok svojej energie dať študentom, aby ste ich prebudili z letargie, pričom osemkrát idete do inej triedy a robíte s inými 25 deťmi, ste na konci dňa vyplutý. Málo sa hovorí o tom, ako učitelia vyzerajú po takom náročnom dni.

► Čo ste sa o učiteľskej profesii naučili ako človek, ktorý neštudoval pedagogiku?

Naučil som sa vážiť si starších kolegov. Prišiel som do školstva ako hrdina, presvedčený, že všetko zmením. Ale časom som si uvedomil, že sme starším kolegom zabudli vyjadriť rešpekt za to, že v systéme tak dlho zotrvali. Keď títo poslední mohykáni odídu, bude ťažké ich nahradiť. Keď im niekto teraz vyjadrí úctu zvýšením platu o päť eur, je to smutné. Ja to vnímam ako urážku. Navýšenie plátov mladým učiteľom a spomalenie rastu platu pre starších vôbec nerobí v učiteľskom zbore dobrú krv. Spoznal som vďaka rôznym projektom úžasných starších učiteľov, ktorí využívajú inovatívne metódy a stále majú energiu. A mladých učiteľov by schovali do vrečka.

► Čo učiteľom podľa vás najviac chýba?

Podpora a rešpekt zo strany verejnosti. Ďalej chýba mladým učiteľom oveľa výraznejšia prax, aby boli sebavedomejší pri nástupe do školy. Keď prídete do zabehnutého systému, dokáže vás to poriadne zomlieť. Ak by boli učitelia viac pripravení, vedeli by tomu lepšie odolávať. ■

Text pôvodne v neskrátenej podobe vyšiel v Denníku N (dennikn.sk), preberáme ho so súhlasom redakcie.

Pozývame vás na 3. ročník odbornej konferencie

EDUMETRIA 2019

spoločné uvažovanie o hodnotení,
testovaní a meraní vo vzdelávaní

Štvrtok 7. 11. 2019

9:00 – 15:00

Bratislava, KC Družba

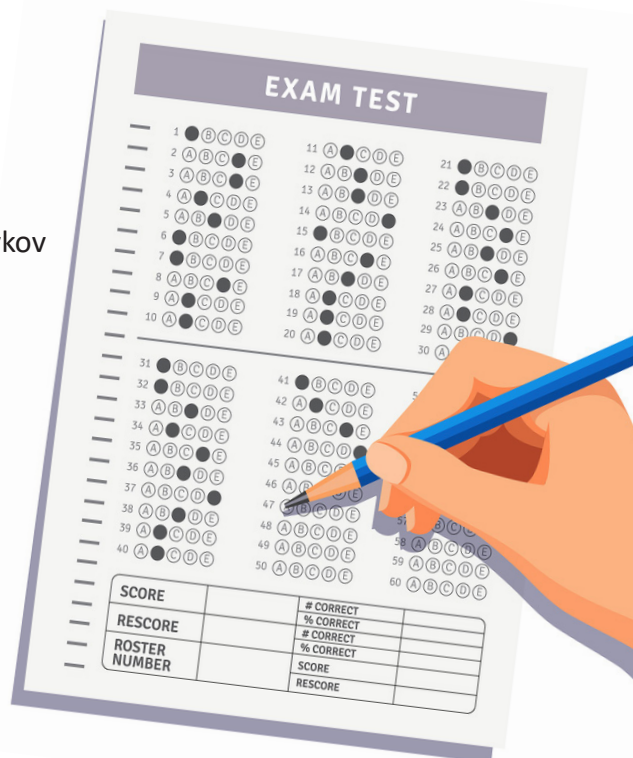

Dopoludňajšie plenárne vystúpenia

- ▶ **Vladimír BURJAN (EXAM testing)**
Najväčšie chyby, ktorých sa dopúšťame
pri hodnotení žiakov
- ▶ **Filip GALLEÉ, Zuzana WIRTZ (NÚCEM)**
Prvé výsledky výskumu učiteľov PIAAC on-line
- ▶ **Ľuba HABODÁSZOVÁ (IFP MF SR)**
Monitorujeme monitor – čo vieme zistiť
z výstupov z Testovania 9
- ▶ **Klaudia BEDNÁROVÁ (Jazyková škola the Bridge)**
Hodnotenie a testovanie vo vyučovaní cudzích jazykov
- ▶ **Zuzana BURJANOVÁ (SZŠ FELIX)**
Gradované písomky

Popoludňajšie programy

- ▶ **Vladimír BURJAN**
Chlapci sú z Marsu, dievčatá z Venuše.
Ako sa to prejavuje pri hodnotení žiakov?
- ▶ **Dagmar MŤOVSKÁ**
Ak chceme žiakov správne hodnotiť,
musíme im správne rozumieť
- ▶ **Zuzana BURJANOVÁ**
Sebahodnotenie žiakov

Bližšie informácie a prihlasovanie na www.edumetria.sk

Konferenciu organizuje spoločnosť **EXAM testing**, ktorá sa už 25 rokov venuje pedagogickým meraniam.

VEDECKY OVERENÉ

Osobnostný kredit učiteľa a výsledky žiakov

Aby sa žiaci efektívne učili, musia mať vysokú mienku o svojom vyučujúcom

► Viera LUTHEROVÁ, BALANS – poradňa zdravého vývinu, Kremnica

O systematizáciu pedagogického výskumu sa pokúšajú viacerí autori. Ja som si na začiatok zvolila výskumníka Johna Hattieho, ktorý svoje poznatky zhrnul v knihe *Visible learning for teachers*. Vychádzam z aktuálneho rebríčka z roku 2018. Nebudeme rozoberať všetkých 250 položiek, ale začneme na úrovni koeficientu sily vzťahu 0.90. Zo štatistického hľadiska je to vysoké číslo a v ľudskej reči znamená, že ak je nejaký faktor v hre vysoko, pravdepodobne sa súbežne objaví iný jav. Faktor, ktorý sa takto vysoko dostal do rebríčka je učiteľov kredit (teacher's credibility). Všeobecne povedané – či sa žiaci naučia učivo, z veľkej miery závisí od toho, či majú o učiteľovi vysokú mienku. Čím vyšší kredit v ich očiach má, tým viac sú ochotní osvojiť si obsah.

Dôvera a kompetencia

Kredit je výsledkom pôsobenia štyroch komponentov: dôvery, kompetentnosti, dynamiky a bezprostrednosti. Ako psychologičku ma zaujal komponent dôvery. Nie nadarmo proces učenia prebieha vo vzťahu a vzťahové kvality majú vždy vplyv na výmenu obsahu vzťahu, v tomto prípade učivo.

Dôvera vzniká u žiakov vtedy, keď vnímajú reálny záujem o svoju osobu a vnímajú vzťah ako starostlivý. Dôveryhodnosť sa buduje malými krokmi. Ak sľúbite, dodržte. Buďte pravdivý, odkryte svoju motiváciu – ak žiaci budú rozumieť, uveria. Ostaňte skrytý za maskou a žiaci nebudú veriť ani že $2+2=4$. Neporozumené učiteľove negatívne pocity voči niektorým študentom nahodávajú celkovú dôveru v učiteľa.

Ako kompetentný sa javí učiteľ vtedy, keď rozumie svojmu odboru. Z iných výskumov som porozumela, že nemusí byť hlbkový odborník. Rozsah poznatkov sa nesníbi s výbornými výsledkami u žiakov. Stačí vedieť len danú úro-

veň, ale učiteľ tým poznatkom musí rozumieť principiálne a najmä zvládnuť proces prenosu. Jednoducho vedieť učiť svoj predmet. Kompetenciu preukáže tým, že vie a keď nevie, nebojí sa to priznať, klásť si otázky. Sebadôvera v seba a dobrá orientácia vo vlastnom postupe sprostredkovania budí dojem kompetentnosti.

Dynamika a bezprostrednosť

Záujem žiakov je závislý od miery učiteľovho zaujatia a vášne pre predmet. Ak učíte dejepis, lebo je super, je to fajn. Ak ho učíte preto, lebo bol ľahší ako matematika, žiaci to zistia. Laxná výuka = laxný prístup žiakov. Život bez vášne nie je radostný život. Umŕtvená duša nezobudí inú a nezobudená duša sa nemá ako učiť.

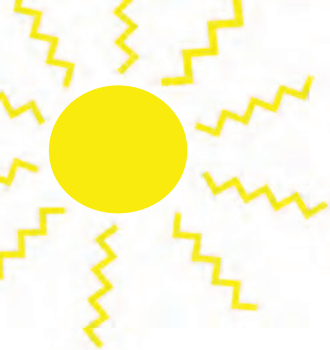
Bezprostrednosť je v podstate otvorenosť žiakom. Môžu vás vyrušiť otázkou kedykoľvek? Ste s nimi v očnom kontakte? Deti bezprostrednosť vnímajú vtedy, keď sme s nimi vo vzťahu. Kontaktujeme sa na ľudskej úrovni. Byť prítomný telom aj dušou, takpovediac. Stránime sa detí na spoločných akciách alebo sme s nimi v kontakte radi. Deti podvedome vytušia, či učiteľ dal mentálnu výpoveď,

alebo nie. Drobné neverbálne a niekedy aj otvorené verbálne svedectvá informujú deti, že učiteľ tam nie je rád. Emocionálne pochody, ako vieme zo psychológie, sú nákazlivé.

Evolučne sme naprogramovaní tak, že prežívanie ostatných členov skupiny je veľmi dôležité. Sme nastavení citlivo vnímať ich rozpoloženie, lebo nesú dôležité

informácie, ktoré môžu znamenať život alebo smrť. Preto záujem a vášň budia záujem, bezpečie vo vzťahu zvyšuje jeho významnosť a motivuje udržať si ho. Istota budí podobný postoj u detí. Ak týmito postojmi sýtime vyučovanie, tak lepšie naučíme deti trebárs aj históriu poštových známk. ■

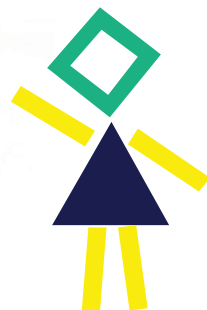
„Záujem žiakov je závislý od miery učiteľovho zaujatia.“

W

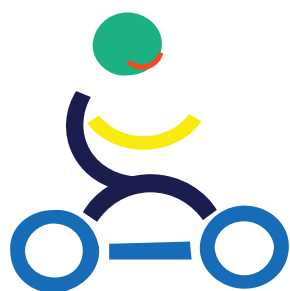
Wachumba

Školy v prírode

Lyžiarske kurzy

first moment zľava 10€

wachumba.eu

info@wachumba.eu

0917 687 555
0911 612 596

W

UNITY
RESPECT
WACHUMBA

ČO SME PÍSALI PRED 10 ROKMI

Ked' sa žiaci neučia, treba zmeniť školy

Nie je žiadnym tajomstvom, že situácia v našich školách je čoraz horšia. Spoločnosť ju napriek tomu nerieši. Záujem médií, politikov i rodičov je dlhodobo nedostatočný a navyše sa obmedzuje iba na vybrané „kauzy“, ktoré sú možno mediálne atraktívne, avšak z hľadiska celého systému zďaleka nie najpodstatnejšie.

Všetko nasvedčuje tomu, že mnohé z problémov našich škôl sú globálnej povahy. Nejde iba o slovenské špecifiká, ale o celkovú, hlbokú krízu tradičného modelu vzdelávania, ako ho poznáme v našej západnej civilizácii. (To však rozhodne nesmie byť ospravedlnením našej nečinnosti.) Stále jasnejšie sa potvrdzuje, čo už bolo mnohokrát konštatované: v škole včerajška nemožno dnešnými prostriedkami pripravovať žiakov na život v budúcnosti. A to je ešte na diskusiu, či už vo všetkých našich školách používame aspoň tie dnešné prostriedky. Inštitucionalizovaná škola, ako ju dnes poznáme, vznikala postupne od stredoveku, pričom najviac sa rozvinula až v industriálnej ére. A tu je jeden z kameňov úrazu: svojou podstatou je tomu stále prispôsobená, hoci svet sa medzičasom posunul niekam inam. S trochu nadnesenia možno dnešnú typickú štátnu školu prirovnať k fordovskej manufaktúre. Hádám s jediným rozdielom: vo Fordovej automobilke sa na pohyblivom páse posúvali vznikajúce produkty, teda autá, pričom postupne „navštívili“ jednotlivých pracovníkov, teda mechanikov – špecialistov, z ktorých každý vykonával na vznikajúcom vozidle svoj diel práce. V škole je to naopak: stoja (vlastne sedia) vznikajúce „produkty“, teda žiaci a pred nimi defilujú v 45-minútových intervaloch jednotliví pracovníci, teda učitelia – špecialisti, z ktorých každý vykoná na vzdelaní žiaka svoj diel práce. Aj keď sa táto paralela asi mnohým nebude páčiť, je možné ju ďalej roz-

víjať: v oboch prípadoch vie každý pracovník urobiť iba svoj špecifický diel práce a prácu iných kolegov by zastat nedokázal. V oboch prípadoch sa na všetky „výrobky“ aplikuje rovnaký, vopred naplánovaný postup atď.

Našou špecifickou národnou „tragédiou“ je to, že tieto historicky prekonané, strnulé organizačné formy vyučovania naplňame z veľkej časti nezmyselným, neužitočným, veku neprimeraným (a preto ťažkým a nudným) vzdelávacím obsahom. Dôsledky sú logické, predvídateľné a žalostné: malá efektívnosť vyučovania (väčšina žiakov nezvláda väčšinu učiva), nezáujem žiakov o dianie na hodinách, ich formálny a povinnostný prístup k vlastnému vzdelávaniu, v ktorom často vidia iba zbytočnú a nepríjemnú povinnosť nanútenú dospelými z pozície moci. Problémy s „disciplínou“, dochádzkou, šikana či dokonca verbálne a fyzické útoky na učiteľov sú iba vonkajšími prejavmi frustrácie, ktorú dnešná škola svojim nevhodným usporiadaním spôsobuje mladým ľuďom.

„Stále jasnejšie sa potvrdzuje, čo už bolo mnohokrát konštatované: v škole včerajška nemožno dnešnými prostriedkami pripravovať žiakov na život v budúcnosti.“

Spoluzakladateľ a dlhoročný šéf Microsoftu Bill Gates kedysi múdro povedal, že keď sa žiaci neučia, treba zmeniť školy. Mimochodom, sám Gates bol jedným z tých, ktorého školský systém „vypľul“ ako neúspešného. Človek, ktorý dokázal zmeniť tento svet ako málokto iný, nebol schopný splniť požiadavky školskej inštitúcie. Respektíve, tá inštitúcia ho nedokázala presvedčiť, že je pre neho zmysluplné pokračovať v štúdiu. Jedno horšie ako druhé...

Dovoľte mi skončiť otázkou: Kto má lepšiu možnosť zmeniť naše školy ako samotní učitelia? Chcú? Vládzu? Vedia, ako na to? ■

► Vladimír BURJAN

Máte v triede špekulantov, ktorí vás neustále bombardujú otázkami? Nasledujúce otázky by ich mohli aspoň na chvíľu zabaviť.

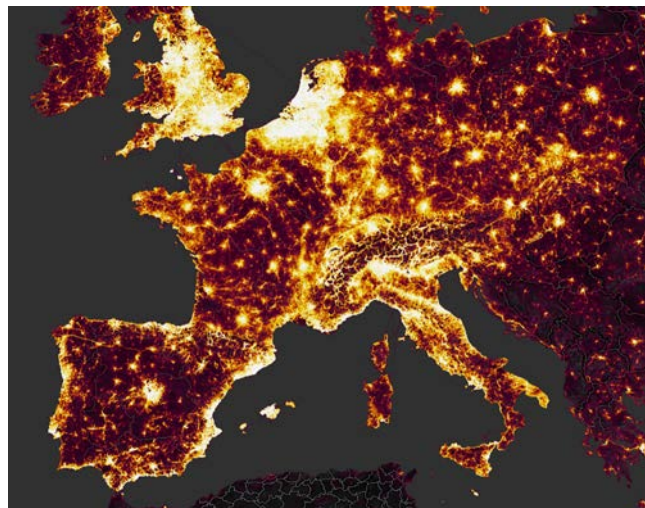
361 Štyri pätiny masla

V istej facebookovej diskusii sa rozprúdila diskusia o recepte na koláč. Jedna jej účastníčka postla takýto status: „Dievčatá, porad'te mi prosím. Nevieam, či to poviem správne. Sú štyri pätiny masla polovica masla?“ Tá otázka vyzerá na prvý pohľad absurdne (pokiaľ rozumiete zlomkom). Ľudia však väčšinou nehovoria a nepíšu absurdnosti. Hovorí a píše veci, ktoré z ich pohľadu dávajú zmysel a iba navonok sa ostatným javia ako absurdné. Napadá vám nejaké „rozumné“ vysvetlenie, ako si niekto môže myslieť, že štyri pätiny masla sú polovica masla?

362 Heatmapy

Strava je nielen slovenské slovo pre to, čo jeme, ale aj obľúbená aplikácia pre športovcov, ktorú používajú milióny ľudí na celom svete. Zaznamenáva všetky ich pešie túry, jazdy na bicykli, behy, plavecké výkony a pod., vrátane ich zobrazenia na mape. Asi pred dvomi rokmi Strava sprístupnila verejnosti tzv. globálne heatmapy. Sú to mapy sveta, na ktorých je zaznamenaných asi 700 miliónov trás, po ktorých behali, bicyklovali, plávali či lyžovali používatelia

tejto aplikácie. Keď zadáte do vyhľadávacieho slova „heatmap strava“, objaví sa vám link na túto globálnu heatmapu. Ako Activity Type si zvolíte napríklad beh, vyberte vhodnú mapu (napr. satelitnú) a môžete sledovať, kade ľudia na tejto planéte behajú. Podstata heatmapy je jednoduchá: hrúbka každej čiary odráža počet používateľov, ktorí danú trasu použili. Ak po nejakej trase behá veľa ľudí, je príslušná čiara na mape hrubá. Ak niekade behá menej ľudí, čiara je tenšia. Prezrite si na heatmape rôzne miesta na svete. Iste vás všeličo prekvapí a napadnú vám zaujímavé otázky.

Odpovede a komentáre nájdete na strane 23.

O plači, ktorý nikto nepočuje

RECENZIA

Vivaldi je príbeh o dievčatku, ktorému sa skončia prázdniny a ono sa musí vrátiť do školy, do ktorej sa mu vôbec nechce. Všetko odrazu smrdí ako tabuľa, krieda a trieda. Je o pocitoch dievčatka, ktoré v škole nerozpráva. Deti sa mu vyhýbajú a nám je jej ľúto. Nie je to príbeh, kde vás ženie do čítania zvedavosť, skôr je to opatrné otáčanie strán so strachom, čo zlé sa udeje a aké kruté bude vysvetlenie. Tyra je pre spolužiakov neviditeľná a škola je pre ňu svet bez slov. Vy ako učiteľia sa zamýšľate nad tým, či podobné dieťa nemáte v triede. Cítite, že má problém a poriadne neviete, ako by ste mu mohli pomôcť. Možno si len poviete – je to utiahnuté dieťa, potrebuje čas. Tyra však rozmýšľa nad tým, že musí mať niečo, čo ostatných odpudzuje, možno smrdí, možno má čudne ohnutý chrbát. Tu len občas priletí lopta, niekto podloží nohu a ona spadne. Také veci sa predsa stávajú a často nemusia byť ani zámerné. Tak ľahko sa dá zracionalizovať, prečo nerobiť nič, aj keď mám v triede mlčiace dieťa. Navyše sa objaví učiteľka, ktorá záujem prejaví a začne sa o Tyru zaujímať, tá ju však od seba odoženie. A my máme výborné alibi, prečo nemôžeme nič robiť, predsa ani samotné dieťa si to neprialo! A tak vnútorný plač Tyry môže pokračovať. Môžeme sa predsa vyhovoriť na Tyriných rodičov, tí takisto mnohé nechcú vidieť a mama jej pomáha vo vytváraní sveta, v ktorom je Tyra dobre a cíti sa v ňom bezpečne. Má svojho kocúra Vivaldiho a hudbu.

Priznám sa, že ma silno poznačila nálepka na obale knihy – o šikanovaní. Nútilo ma to počas celého čítania rozmýšľať jednosmerne. Som typickým príkladom zľahčujúceho učiteľa, pretože sa mi problém nezdal taký veľký a stále som čakal, až sa objaví niečo očividné, aby sa dalo zasiahnuť. V príbehu sa neobjavilo žiadne zjavné fyzické násilie. Tyra bola skôr skupinou detí vyčlenená na okraj a nie je jasné, čo to spôsobilo. Jej problém tkvie v komunikačnej neobratnosti a neschopnosti prijať pomoc. Má aj učiteľku, náznaky ochotnej spolužiačky a aj vlastných rodičov. Nehľadáme však vinníka, hľadáme spôsob, ako by sa dalo pomôcť osobe, ktorá sa zjavne trápi. A práve v tomto môže byť príbeh Tyry silný, ak ho budú čítať žiaci. Odrazu môžu vidieť, čo je skryté za mlčaním. Prečo sa niekto čudne správa a ako veľmi mu ubližujeme, ak sa z neho smežeme. Dozvieme sa, ako sa plače vo vnútri a aké dôležité je spraviť správny krok. Áno, deti by mali čítať aj takéto knihy, aby počuli skrytý plač. ■

► Marián KIČINKO

Videokonferencia v školských podmienkach

Pri hľadaní nových možností, ako zlepšiť vyučovanie som sa rozhodol pre Skype a IKT. Inšpiráciou mi do istej miery boli aj webináre – videokonferencie, ktoré sme robili v Komenskom inštitúte. Rozhodol som sa využiť Skype a osloviť odborníka na tému, o ktorej sa aktuálne na hodinách so žiakmi rozprávame.

Rečnícky prejav a práca novinára

Mojimi partnermi sa stali dvaja odborníci s výbornou expertízou vo svojej oblasti. Veronika Pizano, odborníčka na marketing, internetovú komunikáciu a členka tímu TEDxBatlava prijala výzvu diskutovať so žiakmi o tom, ako má vyzeráť dobrý rečnícky prejav a aké sú najnovšie trendy v tejto oblasti, pričom využila najmä svoje skúsenosti s populárnym TEDx formátom.

Vladimír Šnidl, dlhoročný novinár pôsobiaci v Denníku N, zasa so študentmi debatoval o súčasných médiách. O tom, ako sa menia v dobe internetu, ako ich vníma bežná populácia v konkurencii so sociálnymi sieťami, či ako vyzerá denný rytmus novín a novinárska práca.

Svoje skúsenosti a postrehy ponúkam v prehľadnej forme. V odporúčaníach nájdete „začiatocnícke chyby“, ktorých je dobré sa vyvarovať a dosiahnuť tak vyššiu úroveň konceptu videokonferencie v školských podmienkach.

Pozitíva:

- Na hodine je odborník – špecialista na konkrétnu tému, ktorý má prehľad o najnovších trendoch a procesoch vo vybranej téme.
- Host' nemusí cestovať a zo svojho cenného času žiakom venuje približne 60 minút namiesto pol dňa. Ušetrí tak čas a škola náklady.

- Pre žiakov je to zaujímavé spostenie bežného vyučovania.
- Žiaci sa učia využívať komunikačné technológie pre svoj osobný rast.
- Strácajú zábrany vyhľadať a osloviť odborníkov mimo svojho blízkeho okolia (mesta, regiónu).
- Zlepšujú svoju komunikáciu a učia sa zodpovedne pripraviť na odborný rozhovor.
- Uvedomujú si, že svet je vďaka internetu naozaj globálny.

Negatíva a riziká:

- Učiteľ musí odborníkov vyhľadať a presvedčiť ich, dohodnúť s nimi detaily. Vyžaduje si to čas navyiac a vytrvalosť.
- Čas si treba vyhradiť aj na spätnú väzbu a komunikáciu po ukončení videokonferencie.
- V mnohých školách je stále problém s kvalitným a stabilným internetovým pripojením. Niekedy je dobré pripojenie možné iba v jednej triede blízko vysielača, takže je potrebné si ju rezervovať.
- Žiaci nemusia byť spoiatku vždy aktívni. Treba na to myslieť a vysvetliť im dopredu priebeh stretnutia a tiež vaše očakávania.

Odporúčania:

- Odborníka je vhodné na vyučovanie prizvať, až keď už žiaci niečo o téme vedia. Pomôže im uvedomiť si súvislosti a tému v širšom kontexte, odpovie na nejasnosti alebo úzko odborné otázky.
- Je dobré dopredu sa dohodnúť na téme a presnom čase a termíne rozhovoru.
- Žiakov treba inštruovať, aby si pripravili zásobník otáz-

zok a vysvetliť im, že je prejavom rešpektu a úcty byť aktívnymi, ak sa niekto rozhodol venovať im svoj čas.

Technické zabezpečenie:

- Je vhodné zistiť, kde v škole je najlepší wi-fi signál, aby stretnutie nestroskotalo na vypádajúcom internetovom pripojení.
- Skype si nainštalujte vopred, prihláste sa a najmä vyskúšajte si ho priamo v podmienkach školy. Ja som to urobil so žiakom, ktorý mal Skype v smartfóne.
- Ak by zlyhalo zariadenie (napr. notebook), treba mať pripravené záložné (napr. krízovo smartfón).
- Vzhľadom na bežne dostupnú techniku odporúčam využiť notebook pripojený na dataprojektor kvôli väčšiemu obrazu pre žiakov a využitie externých reproduktorov pre dostatočné ozvučenie.

Priebeh videokonferencie:

- Hosta treba v úvode videokonferencie stručne žiakom predstaviť, povedať najdôležitejšie informácie, tému prednášky a štruktúru rozhovoru.
- Takisto treba oznámiť dĺžku trvania rozhovoru a priebežne moderovať diskusiu, aby sa držala témy a v danom čase pokryla hlavné body.
- Pri komunikácii cez počítač je vhodné robiť výrazné gestá, rozprávať nahlas smerom na mikrofón.
- Dôležité je, aby sa žiaci pripravili na rozhovor a mali nejaké otázky, prípadne úvodné otázky na prelomenie

ľadov môže položiť učiteľ. Pripravenosť obecnstva šetrí čas a robí stretnutie efektívnejším.

- Video konferencii treba prispôbiť sedenie. Ak žiaci sedia tradične za sebou v laviciach, treba kameru, počítač nasmerovať na nich, nie do uličky a sem-tam potočiť na inú časť publika.
- Treba venovať pozornosť detailom, napríklad – aby na obrazovke zbytočne neprekážal kurzor myši.
- Odporúčam stretnutie nahráť. Samozrejme, treba sa opýtať na súhlas zúčastnených.
- Veľmi dôležité je urobiť spätnú väzbu. Nielen s odborníkom, ale aj so žiakmi a najmä pozitívne výstupy spätnej väzby poslať mailom hostovi spolu s poďakovaním.
- Prípadné postrehy na zlepšenie si zapisovať ihneď, aby sa na ne nezabudlo.
- Vytvoriť si databázu expertov na rôzne témy. Nie vždy totiž môže mať konkrétny človek čas a takisto je vhodnejšie oslovovať viacerých odborníkov, ako stále iba toho istého.
- Priestor na zlepšenie ponúka aj využitie aplikácie Sli.do. Umožňuje anonymizované kladenie otázok.

Na záver odporúčam nebáť sa a skúsiť zorganizovať jednu či dve konferencie. Som presvedčený, že pozitíva pre žiakov sú veľmi silné. Držím vám palce, milí kolegovia a kolegyně. ■

► Jozef ŠUJAK

Gymnázium, Považská Bystrica

Celoslovenská vedomostná súťaž
pre žiakov 5. - 9. ročníka ZŠ
a žiakov stredných škôl

Dve témy, dva dôvody
zažiarť. Umožnite žiakom
dokázať, že sú Experti

prihlasovanie do
25. októbra 2019

súťažíme
28. novembra 2019

www.sutazexpert.sk

Z pamätí začínajúceho učiteľa (2.)

Učiteľské začiatky Petra Pavla Zgútha v evanjelickej ľudovej škole v Štrbe

► Zuzana KUNŠTEKOVÁ, Múzeum školstva a pedagogiky

Peter Pavol Zgúth, slovenský učiteľ, ktorý v období silnejúcej maďarizácie začínal svoju učiteľskú dráhu v Štrbe, sa v roku 1885 celkom nečakane ocitá na novom mieste svojho pôsobenia, v Mošovciach.

Miestna rímskokatolícka ľudová škola v tom čase inzerátom v Národných novinách hľadala nového učiteľa: „Na radu bratranca poslal som žiadosť, zdôrazňujúc v nej že len z hmotných pohnutí uchádzam sa o učiteľskú stanicu v jej lone,“ začína svoje rozprávanie Zgúth.

Pôvodne mal nové miesto učiteľa v mošovskej škole získať niekto iný, no voľba po administratívnych prieťahoch v závere padla na neho: „Nepredvídanou udalosťou, úradným predvolaním súdu, stal som sa takmer mimovoľne učiteľom mošovským.“

Počas leta sa mladý Zgúth zo Štrby presťahoval do Mošoviec a školský rok na novom mieste začal zápisom detí do školy. V minulosti sa zápisy konali až v októbri alebo v novembri: „Zapísalo sa 82 detí, ktoré som mal sám vyučovať. Úloha v takej učebni a za takých okolností ťažká.“

Zgúth mal dostať pri počte žiakov prevyšujúcich 80 pomocného učiteľa. Avšak z tohto prísľubu nakoniec vzišlo.

Vzdelávali sa najmä chlapci

Mošovská ľudová škola ešte začiatkom 19. storočia fungovala s jednou triedou. Počet žiakov dlhodobo výrazne neprekročil 100 detí, pričom pomer chlapcov a dievčat bol v tomto období približne 70 : 30. Podľa zaužíwanej tradície bolo vzdelávanie umožnené predovšetkým chlapcom. Na túto skutočnosť upozorňuje aj samotný Zgúth: „Mnohí rodičia nedopriali najmä dievčatám dochádzať do šiesteho školského roku, lebo vraj, dievčatu je dosť, keď chodí 3 – 4 zimy, aby si vedelo nájsť v kostole numero pesničky.“

Jeho prvé dojmy z mošovskej školy by sa dali opísať ako rozpačité: „Vojdem prvý raz do učebne. Už zvonku počuť šum a hluk. Deti sedia oproti sebe ako hariny tak nahusto, že sa všetkým nedostalo miesta položiť tabuľky na táľfu

(stolová časť školskej lavice), niektoré ich museli držať v rukách, aby mohli písať. Prvé bolo na ujmu disciplíny, druhé na ujmu výučby. Pred očami sa mi vyjavil krčmový obraz.“

Radšej múdre rady ako tresty

Postupne však aj s príchodom tzv. pomocných učiteľov Zgúth konštatuje, že je vidieť výsledky.

Krátko po jeho nástupe bol do školy prijatý za učiteľa aj Žigmund Rizner. V Mošovciach spolu so Zgúthom pôsobili väčšinu svojho pracovného života – viac ako 20 rokov: „...

výučba bola intenzívnejšia a v jej dôsledku aj výsledok, duševný a mravný úspech ustálený a ucelený.“

Zgúth zaviedol v škole základné pravidlá, ktoré boli žiakom podstatné aj v živote, a možno tak cez ne nazrieť do každodenného chodu v školskej triede na konci 19. storočia: „Každý deň iný žiak v poradi, v akom sedeli, predpoludním i popoludní poutieral tabule, stôl a vôbec všetko dal do poriadku, kým sa vyučovanie nezačalo.“

Keď sa niektorý oneskoril, musel to vykonávať za trest celý týždeň. Ten istý predriekal i modlitbu. Dozorcu na správanie pred vyučovaním nebolo treba ustanoviť, lebo som ním bol ja sám. Ale aj keby som nebol chodil zavčas pred príchodom žiakov do školy, dozorca nebýva spoľahlivý, môže sa dať podplatiť a nezbedníka neoznami... z toho vzniknú spory a súdy zabierajúce čas na ujmu výučby. Inak som nebol priateľom meravého správania, nechcel som mať otrokov meravej disciplíny. Nežiadal som, aby pri vysvetľovaní sedeli so založenými rukami za chrptom, ale voľne podľa zdedenej povahy, nepozorného som upravil prísny pohľadom. Kľacaním som netrestal, lebo sa užíva k modlitbe.“ Jeho postrehy na tému trestov svedčia o otvorenom srdci v učiteľskom povolání, kde pedagóg dosiahne viac múdrymi radami ako trestaním. „Radšej nikdy netrestaj, kým sme neprišli na koreň zla a netrestaj ani také priestupky, ktoré nepochádzajú zo zlomyseľnosti, ale sú viac výrazom neposednosti a horúcej mladej krvi...“ ■

Budujeme povedomie o školách

Bratislavský kraj už dva roky prináša opatrenia na zvyšovanie plátov učiteľov a skvalitnenie škôl. Okrem toho však robí školskú politiku aj mimo škôl. Buduje povedomie o svojich stredných školách a organizuje podujatia pre študentov a učiteľov.

Župné školy

Na začiatku školského roka kraj opäť organizuje podujatie *Župné školy*. Už druhýkrát sa nekoná iba v Bratislave, ale aj v okresných mestách – v Pezinku, v Malackách a v Senci. Juraj Droba, predseda Bratislavského samosprávneho kraja, hovorí, že cieľom je priniesť župné stredné školy k deviatkam a ich rodičom, prezentovať ich a pomôcť im tak s výberom štúdia.

„Zriaďovateľ by sa mal snažiť svoje školy aktívne prezentovať, rozširovať o nich povedomie a budovať tak ich značku.“

„Okrem prezentačného dňa sme už druhý rok pripravili brožúru, ktorú dostanú všetci deviataci v kraji. Je v nej všetko, čo by chceli vedieť o župných školách,“ hovorí Branislav Gröhling, poradca predsedu BSK pre školstvo. Tvrdí, že podľa neho by sa zriaďovateľ mal snažiť svoje školy aktívne prezentovať, rozširovať o nich povedomie a budovať tak ich značku.

Šport a zdravý život

V septembri organizoval kraj po prvý raz športovú akciu pre študentov s názvom *Župný športový deň*. Zú-

častnilo sa na ňom viac ako tisíc stredoškôľakov z 52 škôl všetkých zriaďovateľov. Stredoškôľáci súťažili na 3 športoviskách v 9 disciplínach, medzi inými vo futbale, volejbale, florbale či atletike. Okrem toho sa učili poskytovať prvú pomoc alebo si mohli vyskúšať veslovacie trenažéry. „Vieme, že dnes je potrebné podporovať šport a zdravý životný štýl u mládeže. Kraj systematicky podporuje šport cez svoju dotačnú schému. Okrem toho ale učiteľom preplácať športové krúžky, športové súťaže a plavecké či lyžiarske kurzy, ktoré robia mimo vyučovania,“ hovorí Branislav Gröhling.

Okrem zdravého životného štýlu sa kraj sústreďuje aj na zdravé životné prostredie. Prváci preto dostali fľaše na vodu na opätovné použitie, aby sa podporilo šetrenie plastov. Viaceré školy sa zapájajú do projektov v oblasti ekológie a úrad prestal používať všetky jednorazové plastové poháre.

Akcie pre učiteľov

V máji organizoval kraj *Učiteľský piknik*, kde sa zišlo 900 učiteľov zo župných škôl. Podľa Juraja Drobu nešlo iba o príjemné podujatie, ale aj o poďakovanie učiteľom za ich prácu a nasadenie, vďaka ktorým stúpa počet prihlášok na župné školy.

V decembri chystá kraj už druhýkrát *Učiteľskú kapustnicu*, vianočné podujatie venované učiteľom. Na takýchto podujatiach majú učelia a riaditelia možnosť spoznať sa navzájom v neformálnom prostredí a spoznať aj celý tím, ktorý pracuje v Bratislavskom samosprávnom kraji. „Chceme byť bližšie školám. Nielen župa, ale aj celý odbor školstva. Nechceme byť iba anonymný úrad bez tváre, ktorý učelia poznajú len z emailov,“ vysvetľuje Droba.

„Myslím si, že školské aktivity zriaďovateľa by sa nemali končiť za bránami školy. Mnohí učelia sa venujú školstvu naplno celý život a to aj vo

Bratislavský župan Juraj Droba a Branislav Gröhling, jeho poradca

svojom voľnom čase. Rovnako k školstvu pristupujeme aj my, žijeme ním a snažíme sa ho dostávať do popredia,“ uzatvára Branislav Gröhling. ■

**Bratislavský
samosprávny
kraj**

Naša škola sa opäť zapojila do *Európskeho týždňa športu 2019* a podporila tak celoeurópsku kampaň, ktorej hlavným cieľom je motivovať ľudí k aktivite a pohybu. Aj my sme prispeli k šíreniu a propagácii myšlienky aktívneho pohybu a zdravého životného štýlu.

Rozmarínka sa rozhybala!

Pripravili sme pre našich žiakov zaujímavé pohybové aktivity v areáli školy. Po výbornej tanečnej rozcvičke, ktorú pripravila pani učiteľka Silvia Lengyelová z Centra voľného času v Komárne, sa na jednotlivých stanovištiach žiaci 1. – 4. ročníka venovali zábavným športovým aktivitám zameraným na ich všestranný pohybový rozvoj.

V rámci školského klubu deti absolvovali turistickú vychádzku a zacvičili si v oddychovom parku pod Vodárenskou vežou v Komárne. Cvičenie na vonkajšom fitness náradí sa žiakom veľmi páčilo. Atmosféra bola vynikajúca, deti cvičili, tancovali a „krútili“ sa s radosťou a so šibalským úsmevom na tvári.

Európsky týždeň športu bol pre nás výzvou na príjemné dopoludnie a Rozmarínčatá sa presvedčili, že šport je najlepšia voľba! ■

► Marta KECSKÉSOVÁ,
ZŠ Rozmarínová, Komárno

Učiteľ Slovenska 2019

Ia aj široká verejnosť. Nominovaní učitelia sa však už museli prihlásiť osobne. Tento rok organizátori dostali 320 nominácií a 70 prihlášok. Zo 70 prihlásených pedagógov vybrala odborná porota desiatich finalistov pričom skúmala, ako sa snažia dosahovať vzdelávacie úspechy žiakov, či spolupracujú s ďalšími vzdelávacími organizáciami, či sa zúčastňujú aj mimoškolských aktivít a ako svoje skúsenosti odovzdávajú svojim kolegom. „*Učiteľ Slovenska je nielen ocenenie. Je to aj príležitosť pre učiteľov, aby dali vedieť o svojej práci a podelili sa o svoje skúsenosti s kolegami. Aby sa navzájom inšpirovali,*“ povedal František Cimerman, koordinátor ocenenia Učiteľ Slovenska.

Po výbere mohli porotcovia navštíviť finalistov počas ich vyučovacích hodín, aby videli, ako konkrétne pracujú so žiakmi. Desiatich inšpiratívnych slovenských učiteľov pozval začiatkom septembra Komenského inštitút na spoločného stretnutie vo Vzdelávacom centre Zaježová. Mali pripravené prezentácie o sebe, o svojich učebných metódach a postupoch. Čakali na nich diskusie, aby sa v nich prejavili aj ako osobnosti. To všetko rozhodlo o výbere Učiteľa Slovenska 2019, ktorým sa stal učiteľ zo Základnej školy Rudolfa Dilonga v Trstenej Peter Pallo.

Organizátori meno víťaza odhalili netradične. Ján Šoltýs z Elektrotechnického ústavu SAV meno víťaza vygravíroval na kremíkovú doštičku, následne pokryl vrstvou zlata a zmenšil do takých rozmerov, že by sa meno dalo na prierez ľudského vlasu napísať dvadsaťkrát vedľa seba. Prečítať malé písmená vo veľkosti 4x4 mikrometra dokázal iba špeciálny skenovací elektrónový mikroskop. Pre divákov meno víťaza počas galavečera v Divadle Aréna zväčšili na mikroskope 10 000 krát. ■

► Magdaléna KORÉNY,
SKPR strategies

Zdôrazniť dôležitosť vzdelávania a posilniť status profesie pedagógov, také sú ciele ocenenia Učiteľ Slovenska, ktoré má za sebou druhý ročník. Učitelia základných a stredných škôl či školitelia online kurzov sa do ocenenia mohli prihlásiť sami, ale nominovať ich mohli

Pracovný pomer na dobu určitú

§§ *Zamestnávateľ uzatvoril pracovný pomer na dobu určitú s učiteľkou od 1. 9. 2017 do 31. 8. 2018 a následne jej predĺžil pracovný pomer do 31. 8. 2019. Ako je to v prípade, ak by zamestnávateľ uzatvoril s touto učiteľkou pracovný pomer na zastupovanie počas materskej a rodičovskej dovolenky? Môže byť opäť pracovný pomer na dobu určitú alebo už iba na dobu neurčitú?*

Pracovný pomer na dobu určitú môže zamestnávateľ so zamestnancom uzatvoriť najdlhšie na obdobie dvoch rokov, pričom v rámci týchto dvoch rokov môže byť pracovný pomer predĺžený alebo opätovne dohodnutý najviac dvakrát podľa § 48 ods. 2 zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce. Nad dva roky alebo predĺžený, či opätovne dohodnutý viac ako dvakrát môže byť iba v prípade vecného dôvodu uvedeného v § 48 ods. 4 a 6 Zákonníka práce, ide napríklad o zastupovanie zamestnankyne počas materskej či rodičovskej dovolenky. To znamená, že ak učiteľka mala dohodnutý pracovný pomer na dobu určitú najskôr na jeden rok a bol jej opätovne predĺžený na ďalší rok, tak k ďalšiemu dohodnutiu pracovného pomeru na dobu určitú môže dôjsť iba v prípade, ak je na to vecný dôvod. V otázke je uvedené, že učiteľka bude od 1. 9. 2019 zastupovať zamestnankyňu počas materskej

a rodičovskej dovolenky, čo v tomto prípade je vecný dôvod na to, aby mohol byť pracovný pomer predĺžený alebo opätovne dohodnutý aj na dobu určitú, kde sa do pracovnej zmluvy, prípadne do dohody o zmene pracovných podmienok musí tento vecný dôvod uviesť.

Výpočet funkčného platu pri skrátenom pracovnom úväzku

§§ *Ako sa počíta zvýšenie platovej tarify pri skrátenom úväzku – ako percento z už zníženej platovej tarify podľa úväzku (napr. 50 % úväzok) a zaokrúhli sa na eurocent nahor, alebo sa vypočíta percento z platovej tarify ako pri plnom úväzku, zaokrúhli sa na 50 eurocentov a až následne sa z toho vypočíta 50 % pre skrátený úväzok, a to sa zaokrúhli na eurocent nahor? Napríklad – 8. platová tarifa: 927,50 x 50 % = 463,76 €, zvýšenie platovej tarify 2 %: 463,76 x 2 % = 9,28 € alebo 927,50 x 2 % = 18,55 = 19 a 19 x 50 % = 9,51 €? Ktorý spôsob je správny?*

Zamestnancom sa poskytuje tarifný plat, osobný plat, zvýšenie tarifného platu a príplatky určené mesačnou sumou za prácu vykonávanú v rozsahu ustanoveného pracovného ča-

su. Ak sa zamestnávateľ dohodne so zamestnancom na kratšom pracovnom čase, uvedené peňažné plnenia mu patria v pomernej výške zodpovedajúcej dĺžke dohodnutého pracovného času, okrem príplatku za činnosť triedneho učiteľa, ktorý sa aj pri pracovnom pomere dohodnutom na kratší pracovný čas, poskytuje v plnej výške. Tarifný plat, osobný plat, zvýšenie tarifného platu a príplatky určené mesačnou sumou patria zamestnancovi v pomernej výške zodpovedajúcej odpracovanému času.

V uvedených prípadoch sa pomerne časti jednotlivých zložiek platu vypočítané v závislosti od rozsahu skráteného pracovného úväzku alebo v závislosti od odpracovaného času zaokrúhľujú na najbližší eurocent nahor.

V prípade uvedenom v otázke sa funkčný plat vypočíta nasledovne: platová tarifa: $927,50 \times 50 \% = 463,76 \text{ €}$, zvýšenie platovej tarify o 2 %: $927,50 \times 2 \% = 18,55 = 19 \text{ €}$ a následne $19 \times 50 \% = 9,50 \text{ €}$.

To znamená, že funkčný plat uvedeného zamestnanca bez ďalších príplatkov bude 473,26 €. ■

Obsah tejto rubriky vzniká v spolupráci s firmou **Poradca podnikateľa** a portálom **www.vssr.sk**.

Vydavateľský & vzdelávací dom

PP® Poradca podnikateľa

Bratislava vôbec nie je škaredé mesto

Zamilujte sa do Bratislavy, vďaka tipom *cp-čkářky* a kaviarenskej *povaľáčky*, ktorá v nej prežila štyri roky

► Barbora BABICOVÁ

Na Bratislavu mnoho Slovákov nadáva a šíri o nej rôzne nelichotivé vety. Vraj je to škaredé mesto, v ktorom je málo zelene a mnohí by nechceli žiť v takom rušnom a uponáhľanom prostredí. (To asi ešte nenaštítvili iné hlavné európske mestá.) Ja im však rozumiem. Tiež sa mi do Bratislavy nechcelo ísť, pretože som mala pocit, že je pre mňa priveľká a neosobná. Práve preto som radšej išla študovať do Banskej Bystrice. Avšak osud chcel, aby som si Bratislavu užila na vlastnej koži a aby som na ňu zmenila názor. A to teda riadne.

V našom hlavnom meste som prežila štyri roky a nikdy by som si nebola povedala, že pri odchode mi bude tak cli-vo. Dovoľte mi, aby som vám predstavila moje obľúbené miesta, ktoré môžu z návštevy *krásky na Dunaji* spraviť skvelý zážitok.

Potulky po Starom meste

Ak do Bratislavy prichádzate tak trochu turisticky a chcete si pozrieť jej hlavné pamiatky a múzeá, urobíte dobre, ak nepôjdete po tzv. povinných trasách. Výhľad z hradu aj jeho múzeum sú síce fajn, ale mňa omnoho viac očarili menšie expozície. Mojm najobľúbenejším je *Múzeum mesta Bratislavy* – ukrýva sa v budove radnice a navštívila som ho asi s každou návštevou, ktorú som v meste mala. Najobľúbenejšou časťou väčšiny mojich hostí bol výstup do radničnej veže a výhľad z nej. Rovnako veľký úspech malo vždy aj *Múzeum zbraní* v Michalskej veži. Mojou srdcovkou je tiež kaplnka v Primaciálnom paláci a jeho nádvorie s fontánou svätého Juraja. Hneď za ním nájdete moju najobľúbenejšiu

taliansku zmrzlináreň *I Nonni* – hoci som vyskúšala všetky vychytené miesta ako *Koun* či *Luculus*, vždy ma to najviac ťahalo práve sem. (Tip: Kombinácia tmavej čokolády a slaneého karamelu je famózna.)

Moje bratislavské NAJ

Čo sa týka architektúry, asi všetkých mojich známych vždy najviac očaril *Modrý kostolík*. A ten sa nachádza v jednej z mojich obľúbených štvrtí. Mojou srdcovkou sú všetky uličky v okolí Jakubovho námestia, na ktorom sa pravidelne koná *Dobry trh*. Nájdete tu aj môj obľúbený divadelný priestor *Štúdio 12*, a v blízkosti je tiež vychytený podnik *U Kubistu*, ktorý však nepoteší vašu peňaženku. Vedľa neho je však nádherný obytný dom obrastený brečtanom. Vychutnávať si pred ním kávičku stojí za to. Ak máte radi aj výtvarné umenie, v tejto lokalite nájdete príjemnú kaviareň *DOT*, ktorá v prízemí ukrýva malú galériu. Ak počas prechádzky vyhladnete a máte radi Francúzsko, určite sa zastavte v *Bistre Saint Germain* – ide o moju najobľúbenejšiu reštauráciu, v ktorej robia najlepšie francúzske zemiaky a fantastický čokoládový mousse s malinami. Čokoľvek, čo v tomto bistre ochutnáte, poteší vaše chuťové poháriky. Hneď vedľa tohto francúzskeho pokladu sa nachádza môj bratislavský raj na zemi, a to *Kino Lumiere*. Kino, v ktorom je zakázané čokoľvek jesť a piť a film končí až posledným titulkom. Takže každý film si vychutnáte bez otravného šušťania a sfkania a okrem nových filmových hitov si tu pozriete najmä festivalové chuťovky či archívne kúsky. V ktorom inom meste platíte za lístok do kina päť eur?

Nedáľeko sa nachádza ďalší podnik, v ktorom som trávila príjemné chvíľe počas *Quiz Night* – ruin bar s veselým názvom *The Peach* ponúka veľmi priateľského majiteľa a skvelé pivo. Keďže počas potuliek mestom určite vyhladnete pridávam ešte dva bonusy v podobe dobrého jedla. Najlepšie slané aj sladké palacinky nájdete vo *Funki Punky* pri Klariskách a ázijskú kuchyňu zase v *Soho* na Laurinskej. Lacné a dobre načapované pivo si objednáte na Hviezdoslavovom námestí v podniku *Verne* a odtiaľ to už máte iba na skok k Dunaju, kde si určite vychutnáte príjemnú prechádzku po nábřeží. Nevynechajte ani Starý most, z ktorého budete mať pohľadnicový výhľad. Ak si chcete nábřežie vychutnať poriadne, vezmite si žlté *bike sharing* bicykle a vyberte sa popri rieke do Botanickej záhrady. Ja som ju objavila až v závere môjho pobytu a patrí k najkrajším miestam, aké som tu navštívila. Nevynechajte hlavne skleníky! V jej blízkosti je tiež netradičný podnik *U Marka Twaina*. Pivo tu môžete piť priamo na loďke a počas niektorých letných večerov si môžete vypočuť aj nejaký ten koncert.

Palisády sú časťou Bratislavy, kam turisti ani bežní návštevníci často nechodia. A to je škoda – krása architektonicky dokonalých budov vás tu doslova očarí. A keď vystúpate na Slavín, naskytne sa vám krásny pohľad na celé mesto. Ideálna atmosféru tu je najmä po zotmení. Cestou späť sa môžete zastaviť v *Kafé Shertz*.

Out of the city

Nielen samotné mesto ponúka zaujímavé miesta. Nedáľeko Bratislavy sa nachádza asi najkrajšia galéria moderného umenia, akú som kedy navštívila – *Danubiana*. Viete sa k nej dostať autom, autobusom či loďou. Už samotná budova a jej okolitý park potešia váš zrak – vo vnútri zase nájdete stále aj meniace sa expozície.

Ďalším miestom, ktoré pri návšteve hlavného mesta netreba vynechať je hrad Devín. Najväčší zážitok budete mať, ak sa k nemu priplavíte loďou alebo, ak si trúfate, môžete k nemu doraziť na bicykloch.

Väčšina návštevníkov Bratislavy sa ocitnete iba v jej bezprostrednom centre a nikdy reálne nevidí nejaké jej sídlisko. Z toho potom vyplývajú rôzne fámy o králikárňach. Ja som celé štyri roky prežila v Petržalke, o ktorej mi mnohí pred príchodom hovorili hororové historky. Pravdou však je, že ak sa raz do Bratislavy vrátim, určite chcem opäť bývať v tejto časti. Okrem zelene ma tu príjemne prekvapilo Chorvátske rameno Dunaja, popri ktorom sa môžete prejsť až k jazeru Dráždiak, okúpať sa v ňom, dať si langoš a kofolu a pozorovať labute. V lete si tiež môžete vychutnávať koncerty v Sade Janka Kráľa či kino pod hviezdami na Magio pláži.

Aj krásnej prírody je v okolí Bratislavy požehnané. Tú som však nestihla preskúmať, pretože ako správna kaviarenská povalačka, som radšej mapovala všetky dobré podniky. ■

Lyžiarske zájazdy - Plavecké kurzy - Poznávacie zájazdy - Školské výlety

2019/2020

ŠKOLY

V PRÍRODE

ZĽAVA
za skorý nákup
-10€
do 30.10.2019

361 Štyri pätiny masla

Musíme sa priznať, že v tomto prípade sme zatiaľ žiadne „rozumné“ vysvetlenie nenašli. Snáď len toto: ak si tá pani náhodou (nesprávne) myslí, že štyri pätiny sa píše 0,45, potom by sa jej mohlo zdať, že je to blízke 0,5, čo je jedna polovica. Ak vám napadá nejaké iné vysvetlenie, napíšte nám.

362 Heatmapy

Globálnu heatmapu od *Stravy* možno nájsť na stránke <https://www.strava.com/heatmap#7.00/-120.90000/38.36000/hot/all>.

Ak vás zaujíma, ako táto heatmapa vznikla, prečítajte si zaujímavý text od jej autorov (v angličtine):

<https://medium.com/strava-engineering/the-global-heatmap-now-6x-hotter-23fc01d301de>.

Táto mapa je zaujímavou ukážkou využitia tzv. big data, teda veľkej databázy údajov získaných od miliónov používateľov – v tomto prípade ľudí venujúcich sa rôznym športom. Vyplýva z nej mnoho zaujímavých zistení, napríklad:

- Ľudia behajú najmä v mestách, na vidieku minimálne. Teoreticky by bola možná aj iná interpretácia dát: ľudia v mestách behajú zväčša po rovnakých trasách, preto

sú tieto na mape zvýraznené hrubo. Ľudia na vidieku behajú rozptýlene (každý inakade), preto jednotlivé trasy nemajú takú veľkú frekvenciu a sú na mape zobrazené slabšie. Skôr však bude pravda, že sa behá najmä v mestách.

- V Európe sa behá veľa, naproti tomu napríklad v Indii omnoho menej.
- Zdalo by sa, že v Severnej Kórei ľudia nebehajú vôbec. Porovnanie so susednou Južnou Kóreou je naozaj závažné. Vysvetlenie „tmy“ v Severnej Kórei je však iné: ľudia tam možno tiež behajú, no nepoužívajú pritom mobilné telefóny, smart hodinky ani aplikáciu Strava, pretože k takýmto vymoženostiam nemajú prístup.

Mimochodom, heatmapa *Stravy* už spôsobila aj nepríjemný škandál. Prezradila totiž polohu americkej vojenskej základne v provincii Helmand v Afganistane. Tamojší vojaci totiž chodia behať a využívajú pri tom *Stravu*. Ich trasy sa tak objavili na globálnej heatmape a vojenská základňa tak priamo žiari uprostred púšte. Nepriatelia sa iste potešili.

VŠETKOVEDKO

Veľký súboj o najmúdrejšieho medzi najbystrejšími pre druhákov, tretiakov a štvrtákov na ZŠ

Dajte vašim žiakom šancu získať titul Všetkovedko

prihlasovanie do 25. októbra 2019

súťažíme 28. novembra 2019

www.vsetkovedko.sk

O našom storočí sa hovorí ako o storočí strachu. Úzkosť je choroba západného sveta.

VIKTOR FRANKL

Najviac strachu som si v živote prežil kvôli veciam, ktoré sa nakoniec nikdy nestali.

MARK TWAIN

Najväčšia chyba, ktorú môžete v živote urobiť, je stále mať strach, že niekú urobíte.

ELBERT HUBBARD

Hanbou nie je čestný neúspech, ale strach z neúspechu.

HENRY FORD

Prvou povinnosťou človeka je prekonať strach.

THOMAS CARLYLE

Zlí ľudia poslúchajú zo strachu, dobrí z lásky.

ARISTOTELES

Strach z tmy neznamena vždy túžbu po svetle.

VALERIU BUTULESCU

Vedomosti sú liekom proti strachu.

RALPH WALDO EMERSON

Človek s liberálnym vzdelaním poznáva nové myšlienky so zvedavosťou. Človek s neliberálnym vzdelaním ich poznáva so strachom.

JAMES B. STOCKDALE

Učiteľ má k dispozícii iba dve základné nástroje: strach a nadšenie. Strach je ľahké vyvolať a udržiavať, ale v konečnom dôsledku je toxický.

SETH GODIN

Učitelia používajúci známky a strach z chyby zbavia mladých ľudí všetkej predstavivosti, ktorú kedy mali.

PAUL FEYERABEND

Ak je škola bremenom, naučia sa v nej tí slabší iba strachu a tí silnejší iba revolte.

TOMÁŠ GARRIGUE MASARYK

Koho sa mnohí boja, musí sa mnohých báť.

CHARLES DARWIN

Muž, čo priznáva, že má strach, je takmer hrdina.

TENNESSEE WILLIAMS

Keď niekto nemá žiaden strach, nemá žiadnu fantáziu.

ERICH KÄSTNER

Ročník XI, číslo 04 október 2019

Vychádza v elektronickej podobe (ako PDF) dvakrát mesačne, 20 x ročne (okrem júla a augusta)

Toto číslo vyšlo 22. októbra 2019

Evidenčné číslo MK SR: 3814/09
ISSN 1338-8444

Redakcia

RNDr. Vladimír Burjan (šéfredaktor)
burjan@dobraskola.sk

Mgr. Barbora Babicová (redaktorka)
babicova@dobraskola.sk

Mgr. Martina Sondej (redaktorka)
sondej@dobraskola.sk

Mgr. Alena Bastlová (agenda)
bastlova@dobraskola.sk

Peter Ertl (web + grafika)
ertl@ecg.sk

Kontakty

redakcia@dobraskola.sk
inzercia@dobraskola.sk
Tel.: 02 / 63 81 26 89

Web

www.dobraskola.sk

Facebook

www.facebook.com/casopisdobraskola

Vydavateľ

Nezisková organizácia DOBRÁ ŠKOLA
Vranovská 6
851 01 Bratislava 5
IČO: 50 099 051, DIČ: 2120175948

Adresa redakcie

Vranovská 6, 851 01 Bratislava 5

Príspevky nemusia nutne vyjadrovať názor redakcie. Za obsah textov a fotografií zodpovedajú autori, za obsah a pravdivosť inzerátov zodpovedajú ich zadávatelia. Vydavateľ si vyhradzuje právo na úpravu príspevkov. Fotografie bez uvedeného zdroja sú z fotobanky www.bigstockphoto.com.

© Nezisková organizácia DOBRÁ ŠKOLA, 2019. Všetky práva vyhradené. Akékoľvek šírenie alebo rozmnožovanie uverejnených textov a fotografií je možné iba s výslovným písomným súhlasom vydavateľa.

Chcete čítať DOBRÚ ŠKOLU pravidelne?

Od januára 2019 sa môže ktokoľvek zaregistrovať na odber nášho časopisu v digitálnej podobe (ako PDF) **bezplatne**, prípadne **za dobrovoľné predplatné**.

Stačí na stránke www.dobraskola.sk vyplniť krátky registračný formulár a prípadne uhradiť dobrovoľné predplatné vo výške, ktorú si sami určíte (nie je povinné).

Po zaregistrovaní budete od nás dostávať každé dva týždne mailom upozornenie, že vyšlo nové číslo DOBREJ ŠKOLY. Kliknete na uvedený link a stiahnete si časopis ako PDF. Dobré, nie?

